

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr Li2024/01199,
Li2023/03211
Vårt dnr R-2024-19

Malmö den 31 augusti 2024

REMISSVAR: Remiss av betänkandet SOU 2023:84 En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle samt delbetänkandet SOU 2023:15 Förnybart i tanken, Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi

---

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Avfall Sverige företräder Sveriges samtliga kommuner och därigenom indirekt även landets alla invånare. Avfall Sverige har också cirka 150 privata företag som associerade medlemmar.

Avfall Sveriges medlemmar arbetar enligt avfallshierarkin det vill säga att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att avfall som uppstår återvinns och tas om hand på ett miljö- och hälsoskyddsmässigt godtagbart sätt i landets alla kommuner. Kommunernas avfallshantering är ett viktigt bidrag till den samlade miljö-, klimat- och samhällsnyttan. Vår vision är "Det finns inget avfall".

Avfall Sverige fokuserar i organisationens remissvar på aspekter som har bäring på avfallshanteringen och inom ramen för biologisk återvinning av bioavfall genom rötning med produktion av biogas och biogödsel.

1. Sammanfattning

Betänkandet SOU 2023:84 En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle

- Avfall Sverige välkomnar att utredaren presenterar en nationell strategi för en hållbar bioekonomi, men anser att strategin inte är komplett då samhällets *samtliga* större organiska restströmmar inte har ingått i uppdraget. Utredningen bör därför kompletteras med en utredning som inkluderar samtliga organiska restströmmar från samhället, till exempel bioavfall från hushåll och verksamheter samt slam från

reningsverk.

- Det finns rena felaktigheter i hur utredningen beskriver den kommunala ensamrättens omfattning och effekter. Avfall Sverige motsätter sig det ensidiga påståendet att den kommunala ensamrätten begränsar eller hindrar en resurseffektiv bioekonomi. I ett flertal fall har kommunerna snarare varit motorn i omställningen genom att investera i och bygga upp marknaden för bland annat biogas och biogödsel, med hjälp av - och till gagn även för privata sektorn.
- Avfall Sverige är i grunden positiva till strategin med dess förslag på mål, åtgärder med mera, men anser att betydelsen av strategin blir begränsad om den inte implementeras i lagstiftning och kopplas till en politik som långsiktigt agerar i linje med förslagen.
- Avfall Sverige välkomnar förslagen:
  - att knyta bioekonomin till det civila försvaret,
  - att komplettera förordning 2015:517 med en punkt om *åtgärdernas möjligheter att bidra till stärkt försörjningsförmåga* samt
  - att ”motståndskraft” blir en indikator vid mätning av det övergripande målet.
- Det är positivt att utredningen föreslår åtgärder (17 stycken) som kan påbörjas innan den första handlingsplanen är beslutad (ska vara på plats till 2027 enligt förslaget). Specifika kommentarer på några av de föreslagna åtgärderna finns i avsnitt 3 nedan.

Delbetänkandet SOU 2023:15 Förnybart i tanken – Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi

- Avfall Sverige är i grunden positiva till utredningens förslag om intäktsgarantier då det ger långsiktiga spelregler för aktörerna. Samtidigt vill Avfall Sverige påpeka att det är av yttersta vikt att nya styrmedel inte får en negativ påverkan på förutsättningarna för den existerande inhemska produktionen av biogas och biogödsel.

2. Generella kommentarer

Avfall Sverige anser att samrötningsanläggningarna, där nyttigheterna biogas och biogödsel produceras till gagn för den samlade miljö- och samhällsnyttan samt försörjningsberedskapen, är möjliggörare för det hållbara samhället genom:

- Hållbar avfallshantering för organiska restprodukter och restströmmar,
- Produktion av förnybar energi,
- Cirkulation av förnybar kol,
- Kretslopp av förnybar växtnäring.

Avfall Sverige anser att för fortsatt satsning på biogasområdet, inklusive dagens produktionsstöd, måste villkor och stödformer vara långsiktiga och stabila över tid och tillståndprocesser vara förutsägbara med tydligare tidsramar jämfört med idag.

Avfall Sverige anser att biogaslösningarnas alla nyttor, inklusive till exempel biogödsel, bio-CCUS, bör premieras vid utformningen av nya styrmedel och stöd.

3. Specifika kommentarer

3.1 SOU 2023:84 – En hållbar bioekonomistrategi

Kapitel 1 Författningsförslag s. 33:

Avfall Sverige är positiva till utredarens förslag till ändring av förordningen (2015:517) om stöd till lokala klimatinvesteringar.

Kapitel 2 Uppdraget s. 35:

Eftersom samhällets *samtliga* större restströmmar inte har ingått i uppdraget kan utredningen inte anses på ett fullvärdigt sätt beskriva hela bioekonomin. Detta påpekade Avfall Sverige till utredningen i december 2022. Matavfall från hushåll och slam från reningsverk har varit viktiga restströmmar för samhällets uppbyggnad av biologisk återvinning genom rötning. Behandling av matavfall i kommunala samrötningsanläggningar har i sin tur legat till grund för biologisk återvinning av substrat från bland annat från livsmedelsindustrin, vilket har bidragit till etableringen av privata aktörer på biogasmarknaden.

Samrötningsanläggningar samt rötning av avloppsslam bidrog med 1,8 TWh biogas år 2022 varav 1,4 TWh upgraderades (biometan). Trenden har varit i princip konstant ökande sedan år 2006. Sannolikt kommer biogasproduktionen från samhällets organiska avfallsströmmar att öka ytterligare i och med nationella krav på obligatorisk separat utsortering av bioavfall hos hushåll och verksamheter samt att förpackningar ska avskiljas från sitt avfallsinnehåll (3 kap. 4 a § i avfallsförordningen (2020:614)). Detta under förutsättning att regelefterlevnad säkerställs genom bland annat tillsyn.

Under år 2023 producerade samrötningsanläggningarna dessutom 1,7 miljoner ton certifierad biogödsel för användning som gödningsmedel på åkermark. Denna produktion av inhemskt fullgödselmedel missas helt av utredningen, då samhällets alla organiska restströmmar inte har ingått uppdraget. Inhemsk producerad växtnäring är en kritisk del i arbetet för ökad försörjningstrygghet.

Avfall Sverige föreslår att utredningen kompletteras med ett nytt uppdrag som inkluderar samtliga organiska restströmmar från samhället, till exempel bioavfall från hushåll och verksamheter samt slam från reningsverk.

Kapitel 5 Det civila försvaret behöver värdera bioekonomin s. 61:

Det är mycket positivt att utredningen tydligt lyfter fram att bioekonomin, inklusive biogödsel- och biogasproduktion, utgör en viktig del av det civila försvaret. Utredningen konstaterar att fler aktörer behöver jobba mer för att stärka biogasens bidrag till det civila försvaret. Avfall Sverige bistår gärna i detta arbete och vill i sammanhanget särskilt lyfta

biogödselns betydelse. Biogödsel är inhemskt producerad växtnäring och utgör därmed en viktig pusselbit i en stärkt inhemsk livsmedelsberedskap som utgör en viktig del i det civila försvaret.

För en stärkt livsmedelsberedskap i Sverige vill Avfall Sverige påminna att samrötningsanläggningar kan utgöra en förutsättning för livsmedelsindustrier då röttningsanläggningarna har möjligheten att hantera restströmmar från livsmedelsprocesser. Exempel på detta lyfts av utredningen, bland annat "Rena Hav" i Smögen.

Kapitel 6 Utmaningar som kan begränsa bioekonomins utveckling s. 71:

Utmaningar - Oförutsägbara och tidsödande tillståndprocesser (s. 72)

Regeringens förslag om att ändringstillstånd blir huvudregel (prop. 2023/24:152 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning) kan underlätta för att korta ner tillståndprocesserna, men då bör Avfall Sveriges förslag om konsolidering av tillstånd genomföras (se propositionen kapitel 6.1. sid. 49). Avfall Sverige har i andra sammanhang också lyft att det måste bli enklare för myndigheterna att få tillstånd en omprövning och modernisering av villkor och "eviga" tillstånd genom att omprövningsprocessen förenklas och/eller tillstånd eller åtminstone tillståndsvillkor som huvudregel tidsbegränsas. Detta kan eventuellt medföra effektivare prövningsprocesser eftersom myndigheterna då inte nödgas förutse effekter och skeenden under en näst intill oöverblickbar tidsperiod. Det skulle också vara i linje med prövningsprocesserna i många andra medlemsländer.

Utmaningar - Begränsande regelverk kring avfall och restströmmar (s. 75)

I kapitel 6 presenteras begränsningar och utmaningar som utredaren menar kan hindra den svenska bioekonomin att växa och bidra till tillväxt och sysselsättning, klimatnytta och stärkt försörjningsförmåga. Avfall Sverige delar huvudparten av de uppfattningar som beskrivs, men motsätter sig texten i första stycket i kapitlet. Utredningens beskrivning av det kommunala avfallsmonopolet, det vill säga den kommunala ensamrätten och ansvaret för hushållens avfall och visst annat avfall, är missvisande. Det är därför viktigt att följande klagörs.

Utredningen anger att avfallslagstiftningen i stora delar är framtagen utifrån linjära material- och produktflöden, vilket "kan hindra att råvaru- och restströmmar cirkulerar" samt att det kan vara avfallsdefinitionen i sig som försvårar återvinning eftersom den även omfattar material som efter användning har ett potentiellt fortsatt värde för exempelvis återanvändning etc.

Avfall Sverige menar att uppfattningen till stor del vilar på dels bristande kunskap, dels bristande tillämpning av regelverket. Det är oftast inte avfallslagstiftningen i sig, åtminstone inte ensamt, som hindrar att material och resurser cirkulerar. Tvärtom syftar avfallshierarkin och ansvarsreglerna i 15 kap. 10-12 §§ miljöbalken, resurshushållningsprincipen i 2 kap. 5 § miljöbalken samt utsorteringskraven, återvinningsprioriteringen och förbränningsförbuden i 3 kap. avfallsförordningen och

producentansvarsförordningarna, till att bryta befintliga linjära resursflöden och leda över till cirkularitet. Det är restmaterialets eller det använda materialets inneboende miljö- och hälsorisker samt bristande kontroll på materialflödena, som avgör om det är avfall eller ej. Avfallsklassificeringen behövs för att undvika miljö- och hälsoskador. Avfall Sverige illustrerar här med följande exempel:

När det gäller livsmedel som är märkta med bäst före-datum kan livsmedelsföretag både donera och ta emot dessa även efter att bäst före-datumet gått ut, så att produkterna fortfarande är livsmedel och kan användas i livsmedels- och foderproduktion. Det förutsätter dock att det finns rutiner och förfaranden för hantering och egenkontroll som säkerställer att livsmedlen fortfarande är säkra. Om kontrollen förlorats och produkten inte längre kan anses säker, är det avfall och får aldrig bli livsmedel igen. Rester från livsmedelsindustrin samt produkter som inte längre är livsmedel kan i stället ofta användas som foder. För att undvika biologisk, kemisk eller fysisk kontamination och för att fodret ska gå att spåra krävs det många åtgärder. Detta regleras av livsmedels- och foderlagstiftningen samt lagstiftningen om animaliska biprodukter. Avfallsdefinitionen är här en förutsättning för identifiering av vilka andra regelverk som gäller.

Utredningen fortsätter sin redogörelse med att skriva:

Exempelvis omfattas vissa material av det kommunala avfallsmonopolet, vilket innebär att kommunen äger avfallet och ansvarar för hanteringen. Det gäller bland annat matavfall, papper och blandat brännbart material. Närmare 80 procent av det som idag sorteras som brännbart bedöms vara sådant som skulle kunna materialåtervinnas.* Det kommunala avfallsmonopolet kan därmed hindra materialåtervinning av vissa material och innebära en begränsning för privata aktörer som kan eller vill återanvända eller återvinna avfallet.

Avfall Sverige anser att detta är en helt felaktig beskrivning och vill korrigera och förtydliga stycket med följande:

- ”Material” och produkter som inte är avfall omfattas inte av den kommunala ensamrätten för avfall över huvud taget.
- Stora mängder ”matavfall, pappersavfall och blandat brännbart avfall” ligger i själva verket utanför det kommunala ansvaret som är begränsat till ansvar för hushållens avfall och avfall av samma art och sammansättning från verksamheter. De stora avfallsflödena i samhället produceras i verksamheter som inte omfattas av det kommunala ansvaret. Här kan särskilt nämnas avfall från tillverkningsverksamhet (exempelvis mejerier, pappersindustri, tillverkning av tidskrifter, böcker och möbler), jord- och skogsbruk, grossist- och partihandelverksamhet samt byggsektorn. Dessa avfallsflöden har en mycket stor cirkulär potential som i dagsläget inte tas tillvara.
- Uppgiften om att 80 procent av det som sorteras som brännbart hade kunnat materialåtervinnas anges med källa SOU 2021:24 (Åga avfall), men utan sidhänvisning. Avfall Sverige har tidigare invänt mot hur utredningen tog fram och använde statistik.

Denna siffra synes vara tagen från utredningens s. 168 och avser då statistik från plockanalyser av det som vissa verksamheter har lagt i brännbartfraktionen (restavfallspåse, brännbartcontainer) och alltså lämnas till energiåtervinning.

Siffran härrör från Avfall Sveriges rapport 2019:28, *Avfallshantering hos storkök och restauranger - Potential till ökad källsortering och förebyggande*. Det kan av rapporten utläsas att 80 procent av det som verksamheterna lägger i brännbartfraktionen kan materialåtervinnas eller förebyggas (onödigt avfall), framförallt gäller det matavfall och förpackningsavfall som alltså *felsorteras* av verksamheterna. Ökad materialåtervinning uppnås enkelt redan om verksamheterna sorterar avfallet i enlighet med gällande regler. Exempelvis ska förpackningsavfall sedan producentansvaret infördes år 1994 lämnas till producenternas insamlingsställen för materialåtervinning.

Avfall Sverige vill i detta sammanhang påminna om McDonaldsfallen, se bland annat Mark- och miljööverdomstolens avgöranden 2023-02-17 i mål nr M15289-, M15291-, M15293- och M15296-21. Målen avsåg att restaurangkedjan, som för övrigt har eget producentansvar för förpackningar, överklagat kommunens krav på utsortering av förpackningsavfallet till materialåtervinning. Företagen hävdade felaktigt att den kommunala ensamrätten var en orsak till att förpackningsavfallet inte sorterades ut. Kommunen fick rätt i Mark- och miljööverdomstolen, som slog fast att företagen ska sortera ut förpackningsavfallet separat, inklusive det som i restaurangen produceras av kunderna. Avfall Sverige ställer sig frågande till hur ett minskat kommunalt avfallsansvar skulle leda till en ökad laguppfyllnad och utsortering hos företagen?

- Förhoppningsvis kommer utsortering av återvinningsbart material att ske i högre grad i och med gemensamma, nationella krav på utsortering av matavfall och på kommunal fastighetsnära insamling av förpackningar från hushåll och vissa verksamheter. Detta under förutsättning att det sker någon tillsyn av att kraven uppfylls. Det är tyvärr få tillsynsmyndigheter som kontrollerar att utsorteringskraven uppfylls. Vad gäller hushållens förpackningsavfall är det återinförandet av kommunalt insamlingsansvar som förväntas medföra en ökning av materialåtervinningen. Sammantaget talar detta helt emot utredningens påstående.
- Företag har möjlighet, på samma sätt som andra avfallsproducenter av avfall under kommunens ansvar, att söka dispens från den kommunala ensamrätten, och att rutinmässigt hjälpa presumtiva kunder att söka dispens. Om dispens meddelas, ligger avfallet utanför kommunens ansvar i den omfattning dispensen anger.
- Det finns också väldigt många möjligheter för företag och andra aktörer att genom återtagsförbehåll, cirkulär design, reparationsgarantier, donationer och andra cirkulära affärsmodeller undvika att deras material och produkter blir avfall. Om produkterna inte är avfall ligger de förstås inte under kommunens avfallsansvar.

Avfall Sverige delar alltså inte påståendet att den kommunala ensamrätten begränsar eller hindrar en resurseffektiv bioekonomi. Kommunerna har i flera fall varit motorn i omställningen, investerat i och byggt upp marknaden för bland annat biogas och biogödsel, med hjälp av och till gagn för även privata sektor.

Kapitel 7 Fokusområden för en nationell bioekonomistrategi s. 79

Använd biogen koldioxid som råvara (s. 90)

Det är positivt att utredaren belyser vikten av att använda de bioråvaror som redan finns tillgängliga, exempelvis avskild biogen koldioxid från uppgraderingsanläggningar för biogas. Kommunala Tekniska Verken Linköping är på gång att bygga en CCU-anläggning från biogasproduktion, som beräknas invigas sommaren 2025 och årligen kommer producera 20 000 ton biokoldioxid från avfall.

Kapitel 9.5 Åtgärder innan den första handlingsplanen s. 156 ff:

Fokusområde 1: Fler resurseffektiva, biobaserade lösningar s. 157

Avfall Sverige välkomnar förslaget till fokusområde 1 förutsatt att det också innefattar rötning av bioavfall för produktion av biogas och biogödsel. Rötning är ett utmärkt exempel på cirkulär hantering av resurser och produkterna biogas och biogödsel bidrar till försörjningsberedskapen utöver att bidra med stor miljö- och samhällsnytta.

Avfall Sverige vill återigen poängtera att strategin inte är komplett då samhällets *samtliga* större organiska restströmmar inte har ingått i uppdraget, och att en ny utredning bör tillsättas som inkluderar dessa.

Intäktsgarantier för att inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter (s. 158) (inklusive SOU 2023:15 Förnybart i tanken)

Avfall Sverige är i grunden positiva till utredningens förslag om intäktsgarantier då det ger långsiktiga spelregler för aktörerna. Det är dock viktigt att kommunala aktörer kommer att omfattas av och kunna ta del av intäktsgarantierna. Samtidigt vill Avfall Sverige påpeka att det är av yttersta vikt att nya styrmedel inte får en negativ påverkan på förutsättningarna för den existerande inhemska produktionen av biogas och biogödsel.

Plan för industriellt träbyggande och ökad träanvändning s. 159

Avfall Sverige vill poängtera vikten av att i första hand öka träbyggandet genom ökat återbruk och återvinning, i enlighet med resurshushållningsprincipen och avfallshierarkin.

Styrmedel för att främja biobaserade lösningar (s. 160)

Avfall Sverige ställer sig positiva till förslaget att utpekade myndigheter ges i uppdrag att analysera hur befintliga styrmedel främjar målen i bioekonomistrategin, samt att om behov finns föreslå kompletterande styrmedel. Avfall Sverige vill lyfta vikten av att fler nyttigheter från röttningsprocessen premieras, till exempel biogödsel och avskild biogen koldioxid. Exempelvis skulle ett särskilt styrmedel kopplat till biogödsel vara ett tydligt sätt att stimulera till en stärkt försörjningsförmåga, vilket också föreslogs av Biogasmarknadsutredningen (SOU 2019:63). Avfall Sverige ställde sig positiva till det förslaget.

Försörjningsanalys av Sveriges samlade behov av försörjningskritiska biobaserade varor och tjänster (s. 165)

Avfall Sverige ställer sig positiva till förslaget, då det kan lyfta behovet av gas för samhällskritiska varor och tjänster samt ge ökat politiskt tryck för ökad produktion av biogas för att stärka det civila försvaret. Avfall Sveriges vill påminna om Biogasmarknadsutredningen (SOU 2019:63) slutsats om att det bör beslutas om mål för användningen av biogödsel, vilket tyvärr inte har skett ännu. Avfall Sverige vill återigen poängtera att biogödsel bidrar till försörjningsberedskapen utöver att bidra med stor miljö- och samhällsnytta.

Utöka stöd för upphandling av samhällskritiska biobaserade lösningar (s. 168)

När det gäller vad utredningen anger angående att utöka stödet för upphandling av samhällskritiska biobaserade lösningar finns det stor potential även avseende den hantering som inte upphandlas. Avfallsinnehavare till annat bioavfall än avfall under kommunalt ansvar har redan idag enligt lagstiftningen en skyldighet att sortera ut bioavfall från annat avfall och sträva efter att detta avfall i första hand materialåtervinns. Rötning av bioavfall utgör materialåtervinning när återföring också sker av biogödsel till produktiv mark¹. Kommuner har ett ansvar för kommunalt avfall och annat avfall under kommunalt ansvar (se 15 kap. 20 och 20 a §§ miljöbalken) och en del rötning sker i hel- eller delägda kommunala bolag där upphandling således inte är en förutsättning för hanteringen.

Förslaget om uppdrag till Upphandlingsmyndigheten är bra, men det hjälper inte när Konkurrensverket samtidigt utökar sin prioritering av konkurrens. Det och en allt mer komplicerad upphandlingslagstiftning försvårar för kommunerna och gör att de väljer den enkla vägen i stället för att utveckla upphandlingen, av rädsla för överprövningar och upphandlingsskadeavgift. Att i en upphandling ha formuleringar eller krav som kan misstänkas gynna ”inhemskt producerade förnybara bränslen” kan också anses strida mot upphandlingslagstiftningen, den fria rörligheten och till och med statsstödsreglerna. Se exempelvis Transportstyrelsens överklagade upphandling av fordons registreringsskyltar som vunnits av ett (delvis?) ryskägt tyskt företag. Transportstyrelsen anser att upphandlingslagstiftningen inte medger att de granskar ägandet och utesluter företaget trots säkerhetsrisk.

Ett sätt att undvika detta är att låta upphandlingar prövas i första instans av en myndighet som har specialkompetens och ett helhetsansvar, i stället för att bara se till konkurrens: en överklagandenämnd för offentlig upphandling, jämför exempelvis med den danska Klagenævnet for Udbud. Att en särskild nämnd eller annat organ hanterar tvister vid upphandling kan skapa en snabbare och mer informell lösning av tvister, effektivare handläggning, mer enhetlig praxis, färre överklaganden och en koncentration av kompetens som därmed medför lägre kostnader för parterna och för samhället (se exempelvis kap. 6.6.12 i Konkurrensverkets rapport 2009:4 Effektivare offentlig

---

¹ Jfr. Ds 2009:37 Nya avfallsregler s. 126.

upphandling – problem och åtgärder ur ett rättsekonomiskt perspektiv).

Utveckla Klimatklivet för en stärkt försörjningsförmåga (s. 169)

Avfall Sverige stödjer utredningens förslag att Klimatklivet förlängs till år 2030. Avfall Sverige stödjer inte utredningens förslag om att anslagsnivån för år 2026 ska behållas för 2027-2030. Avfall Sverige menar att en utvärdering av Klimatlivets anslagsnivå måste göras gällande behov av eventuell höjning av anslagsnivån, innan den fastställs för år 2027 – 2030.

Avfall Sverige stödjer förslaget att anslaget utvecklas till att inkludera stärkt försörjningsförmåga, genom att införa detta som ytterligare ett kriterium i 4 § Förordning (2015:517) om stöd till lokala klimatinvesteringar (se även punkt 3.1).

Utredningen föreslår vidare att Naturvårdsverket genomför konkurrensutsatta anbudsförfaranden enligt 4 a § i samma förordning, och då utnyttjar möjligheten att använda en stärkt försörjningsförmåga som ett urvalskriterium. Avfall Sverige välkomnar därför möjligheten att använda stärkt försörjningsförmåga som ett urvalskriterium men vill samtidigt erinra om att det är viktigt att se till att konkurrensutsatta anbudsförfaranden inte innebär fördelar för större och multinationella företag till men för mindre och lokala företag eller för innovativa startups.

Fokusområde 2: Ökat regionalt, nationellt och internationellt samarbete (s. 172 ff)

Avfall Sverige vill på ett generellt plan lyfta fram att vi och andra branschorganisationer utgör relevanta aktörer när olika samarbeten och nätverk ska etableras för ökad cirkulär bioekonomi, och därför bör erbjudas möjlighet att ingå i sådana samarbeten.

Etablera samverkan mellan nationella strategier (s. 180):

Avfall Sverige ställer sig positiva till förslaget och vill påpeka vikten av att en grundlig analys av existerande nationella strategier görs så att samtliga relevanta strategier och styrmedel ingår.

Fokusområde 3: Utvecklad kunskapsbas (s. 181)

Stöd till test- och demonstrationsmiljöer för biobaserade lösningar (s.182)

Avfall Sverige ställer sig positiva till förslaget.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till våra rådgivare Angelika Blom, angelika.blom@avfallsverige.se eller Linn Andersson, linn.andersson@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 00.

Med vänlig hälsning,
Avfall Sverige

Lars Stjernkvist
Ordförande

Tony Clark
Vd